

PROGRES ȘI CULTURĂ

REVISTĂ PEDAGOGICĂ — SOCIALĂ — LITERARĂ

CUPRINSUL:

1. Figuri mureșene:
Petru Maior — — *Dr. Nicoară și V. Netea*
2. Inclinare pentru o pedagogie nouă — — *N. Albu*
3. Reforma învățământului primar *insp. I. Puia*
4. Convoi funerar (poezie) — — *Alex. Șara*
5. Concepția despre viața a
Creștinismului — — — *Dr. N. Creșu*
6. Psalm (poezie) — — — *C. Ștefăniu*
7. Prin noi înșine — la biruință *D. Martinaș*
8. Școala vieții — — — *Cristache Teodoru*
9. Stilul românesc — — — *A. Pop*
10. Educația estetică — — — *Șt. Pașcanu*
11. Documente despre viața
culturală a Românilor din Secuime
protopop Elie Câmpeanu

Insemnări: Moartea poetului N. Milcu (n. a.) —
Cărți: Psihologia temperamentului (a. ș.) —
Noua ortografie a Academiei Române - Semne de
punctuațiune și semne ortografice în scrierea
românească — Cronica revistelor (n. a.) — Par-
tea oficială. — Redacționale.

Anul I.

Noembrie 1933

No. 2.

TIPOGRAFIA „ARDELEANA“ TG.-MUREȘ
607—1933.

PROGRES SI CULTURĂ

Revista Asociației Invățătorilor din județul Mureș
și Buletinul Oficial al Revizoratului și Comit. școlar județan

Figuri mureșene

I. Petru Maior

Orice popor și orice țară își are oamenii ei mari, cari au știut să ridice neamul și țara lor prin munca lor străduitoare și prin jertfa lor de viață.

Popoarele, la rândul lor, s'au cinstit pe ele înșile, prin păstrarea amintirii acestor mari bărbați, cari prin viața lor servesc pilda ce trebuie să urmeze orice om ce-și iubește neamul, țara și ține la cinstea sa de om creștin și civilizat.

Avem și noi, ca ori care popor, bărbații noștri mari, cari strălucesc pe cerul trecutului nostru istoric ca luceferi, și luminează calea urmașilor în veacurile viitoare.

Orice colț a țării noastre ascunde în sânul ei leagănul și mormântul multor bărbați mari și străluciți. Amintirea lor a rămas în veci nemuritoare.

Fericit satul și locul unde au luptat trăind și unde au murit jertfindu-se, astfel de bărbați căci binecuvântarea cerească s'a arătat acolo și mândria sfântă încununează numele acestui loc.

Județul Mureș, mai mult ca oricare altele, se poate mândri, cu drept cuvânt, cu o pleiadă întreagă de figuri strălucite, a căror viață, plină de străduințe mărețe, poate servi exemple luminate astăzi, în mijlocul beznaticei răsturnări de valori.

În cele ce urmează ne angajăm să evocăm aceste figuri mureșene, după smeritele noastre puteri, arătând iubitorilor

de viață pilda ce trebuie să urmăim cu toți; iubindu-ne Neamul, Credința și Țara.

* * *

Incepem cu evocarea lui Petru Maior un ciclu de articole asupra personalităților cari s'au născut sau au trăit pe pământul acestui județ și cari prin acțiunea lor au făcut cinste neamului românesc. — Am ținut să deschidem acest ciclu cu Petru Maior, fiindcă numele lui este mai des amintit și mai strâns legat de viața culturală a ținutului mureșan. Sunt două instituții cari îi poartă numele: Gimnaziul mixt din Reghin, și școala primară din satul părinților săi, Căpușul de câmpie. Tot în Reghin mai funcționează un comitet, care se străduiește să adune sumele necesare ridicării unui monument, pe piața orașelului care a avut cinstea să-l aibă pe Petru Maior ca protopop. Marele învățat cu care deschidem ciclul „figurilor mureșene“ face parte din acei bărbați înflăcărați dela sfârșitul veacului al XVIII. din a căror minți a isbucnit năvalnic lumina desrobirii popoarelor. Petru Maior a fost un precursor al unirii noastre culturale și politice. De numele lui se leagă aceea impresionantă mișcare culturală dela sfârșitul veacului pomenit, cunoscută în istorie sub numele de „școala ardeleană“. Dar această școală ardeleană a fost de fapt o mare și îndrăzneată școală românească, a cărei frământare a cuprins în vâltoarea ei întreaga noastră intelectualitate dela începutul veacului al XIX. Din scrierile lui Petru Maior, Gheorghe Șincai și Samuil Micu-Klein, a țâșnit lumina care a pătruns în sufletul românilor de pretutindeni, trezindu-i și pregătindu-i pentru acele strălucite evenimente care au dus la realizarea României Mari. Din mărturisirile lui Costache Negruzzi, Alexandru Adobescu, Al. Papiu Ilarian, etc. se poate vedea clar, marele efect pe care cărțile școlii ardeleni l-au avut în dezvoltarea noastră culturală și națională. Cităm pentru acest caz mărturisirea lui Kogălniceanu în cece privește contribuția lui Petru Maior, la înălțarea neamului românesc: „Petru Maior, de fericită aducere aminte, ca un nou Moisi, a deșteptat duhul național, mort de mai mult de un veac; și lui îi datorăm o mare parte a impulsului patriotic

ce de atunci s'a pornit în tustrele provincii a vechii Dacii". Acest luptător providențial este originar din Căpușul de câmpie, și s'a născut la anul 1755. Dăm acest loc și această dată cu toată rezerva, fiindcă istoricii noștri literari încă nu sunt fixați pe deplin asupra locului și nașterii marelui învățat.

Astfel Dl. Adamescu în „Contribuțiuni la bibliografia românească“, dă ca dată a nașterii lui Petru Maior anul 1760. Dar această dată nu poate fi ușor crezută, căci Papiu Ilarian ne spune în monografia sa despre Șincai că acesta plecă împreună cu Petru Maior în 1774 la Roma, trimiși de unchiul acestuia din urmă, mitropolitul Grigore Maior dela Blaj. Dacă am lua ca exactă data pusă de Dl. Adamescu, urmează că Petru Maior avea când a plecat la Roma, vârsta de 14 ani, ceea ce greu ne vine să admitem având în vedere că acești tineri erau trimiși la Roma pentru studii superioare. Și apoi mai avem un argument împotriva acestei date pe care noi nu putem să o acceptăm. Biografia lui Petru Maior în frunte cu Dl. G. Bogdan Duică, At. M. Marienescu, A. Denșianu, T. Cipariu etc. afirmă în scrierile lor privitoare la acesta, că a făcut studii secundare la Tg.-Mureș, Cluj și Blaj. Aceste studii n'au putut fi atât de scurte, ca să credem că la 14 ani Petru Maior a putut fi trimis la Roma. Rămâne așa dar mai aproape de adevăr data pusă de noi, și care se găsește și în alți istorici, anul 1755, după care în anul plecării la Roma Petru Maior avea 19 ani, iar Șincai 21.

Mai greu de fixat este locul nașterii sale. Și aici păreri sunt împărțite. Unii susțin că ar fi fost născut în Căpușul de Câmpie, alții afirmă că acolo îi locuiau numai părinții, iar că Petru Maior ar fi născut în altă parte. Se dă ca loc precis Tg.-Mureșul. Dar lipsind în această chestiune o suficientă documentare, noi rămânem pe lângă aceia cari susțin că Petru Maior s'a născut în Căpușul de Câmpie. Satul pomenit este așezat la hotarul de vest al județului Mureș, în apropiere de târgușorul Band. Un sat cu uliți noroioase ca toate satele de câmpie și cu multe case mărunte. Un sat sărac. Nimic — în afară de școală care are scris pe frontispiciu numele lui Petru Maior — nu amintește că în acest sat ar fi

trăit copilul care a devenit apoi un atât de strălucit bărbat. Nici măcar o placă comemorativă, care să amintească sătenilor că din mijlocul lor a eșit un mare învățat și un mare român. Deși în această comună mai trăesc români cari se dau drept urmași ai lui Petru Maior, și printre altele vom aminti chiar familia inv. Ștefan Pop, totuș acești urmași par'că au uitat datoria ce o au față de strălucita lor rude-nie. Fie aceste rânduri un îndemn! — Fie ca ele să pătrundă în inimile căpușenilor și să-i adune în jurul amintirii lui Petru Maior.

... Precum am văzut mai sus, după studiile secundare Petru Maior dând dovadă de strălucite aptitudini intelectuale, a fost trimis împreună cu marele idealist G. Șincai, la Roma, în anul 1774. Aici marii luminători ai românilor au învățat cinci ani. Dar învățătura lor n'a fost ceea ce se aștepta Blajul, învățatură bisericească, ci adăpare îmbelșugată la isvorul latinității noastre. Tinerii români au cercetat cu îndrăzneală și cu stăruință vechile biblioteci ale Romei și acolo, în învechitele documente ei au descoperit originile glorioase ale unui neam, ai cărui fii uitaseră de mândria străbunilor și gemeau sub sabia cutropitorilor. Din contactul cu puternica noastră latinitate sufletul tinerilor învățacei trimiși să devie buni catolici, a luat un nou drum, și un ideal îndrăsnit, le-a inflăcărat inimile. Un avânt răscolitar i-a mânăat spre alte rosturi, decât acele așteptate de vlădicii Blajului. Latinătatea noastră le-a părut acestor tineri atât de evidentă și mai ales atât de necesară, încât și-au închinat întreaga lor viață pentru dovedirea și întărirea ei... Inarmat cu o sumedenie de cunoștințe și însemnări, și mai ales cu o puternică dragoste de muncă tânărul învățat s'a întors la Blaj în anul 1779. Aici a rămas puțin țimp ca profesor. Dar Petru Maior al cărui suflet era acum plămădit din flacăra unui ideal și din curajul unei credințe, nu era un om obișnuit, tăcut și supus, încât a ajuns în scurt timp în aspră vrajbă cu episcopul Bob. Vom vorbi despre acest vlădică sărac cu duhul și fapta, când vom ajunge la articolul despre Șincai. În urma acestei vrajbe, Petru Maior a venit ca protopop în liniștitul orașel dela marginea câmpiei ardelene, Reghinul. Aici, acel

care va da un impuls nou unui sfârșit de veac, și-a scris cărțile din a căror pagini a răsărit lumina cunoștiinței pentru norodul cufundat în întunec și hulă. Aici cercetând document după document, epocă după epocă, Petru Maior a scris „Istoria pentru începutul Românilor în Dachia“. Cu câte greutateați a avut de luptat, cu câtă trudă a răsbit în negurile unui trecut atât de îndărătnic tăgăduit până a putut limpezi și așterne pe hârtie începutul vieții unui popor cu niște strămoși atât de glorioși cum are poporul românesc! Aici, în Reghin, s'a întâlnit Petru Maior cu dușmanul neamului românesc, *Sulzer*, care comanda un regiment de husari pe locul care și azi se numește „școala cailor“. Pe strada care duce la acest loc, locuia Protopopul Maior, stradă care azi poartă numele lui. Câte discuți nu vor fi avut loc între omul unei credințe, învățatul pătruns de argumente care era Petru Maior, și între superficialul *Sulzer*!... Cartea lui Maior pe lângă bogăția de argumente impresionant alcătuite, mai aduce un grai limpede și vioi, în care oameni și fapte apar descriși cu tăria unui entuziasm clocotitor. E cartea pe care cu ani în urmă întâiul nostru prozator, Costache Negruzzi, va învăța să scrie și să citească românește, limba în care își va scrie mai târziu frumoasele sale opere. Dar Petru Maior convins fiind că naționalitatea fără limbă e o imposibilitate, a căutat să convingă pe contimparanii săi de necesitatea revizuirii sistemului nostru de scriere, și a unei îndrumări lingvistice conforme cu structura noastră latină. Era pe vremea când puținele cărți românești existente, erau scrise cu litere chirilice. Petru Maior a stăruit pentru introducerea alfabetului latin și pentru fixarea unei ortografii în care să fie posibilă scrierea unei limbi romanice, cum era limba românească. Odată cu introducerea alfabetului latin, Petru Maior a început lupta pentru dovedirea latinității limbei române. Pentru acest scop a scris trei studii — sau dizertații cum le numea el. — „Dizertație pentru începutul limbei românești și Dialogul între nepot și unchiu; Dizertație pentru literatura cea veche a Românilor și Ortographia romana sive latino-valahica. Tot Petru Maior a mai scris și întâia carte despre „Is-

toria bisericii Românilor“, în care a căutat să dovedească încreștinarea *de către Români* a neamurilor conclocuitoare. Petru Maior a fost un spirit larg și un vizionar profund. El a știut că numai prin trezirea masselor populare la o viață conștientă și limpede în sens național, clasa diriguitoare va avea tăria să lupte pentru emanciparea poporului românesc. De aceea dintre toate cărțile școlii ardeleni, cărțile lui Petru Maior sunt cele mai apropiate de sufletul popular. El voia o clasă de jos luminată, din care să poată isbucni energiile necesare pentru ridicarea unui neam. El își dădea seama că un popor a cărui nobilime era înstreinată — cum era pe atunci nobilimea românească — nu se poate ridica decât printr'o mișcare de masse cu un obiectiv național. Petru Maior a fost un democrat cultural. Conștient de puterea scrisului, el a turnat în cărțile lui un avânt regenerator și o simțire înfierbântată. Dacă ar fi trăit între alte împrejurări, cu siguranță că Petru Maior ar fi devenit un vajnic apărător al drepturilor poporului și al culturalizării lui. A fost un sincer prețuitor al mulțimilor obidite, pe care le voia luminate. — El știa că numai o strânsă legătură între masele populare și intelectuali, având acelaș isvor de pornire și acelaș ideal în acțiune, va putea crea sinteza unei mentalități naționale și entuziasmul unei credințe. El a înțeles că pentru ridicarea obiditului nostru neam nu e suficientă conștiința naționalității, ci trebuie ca acest neam să ducă o sobră viață morală și o cumpănită atitudine față de vicisitudinile vieții. El voia o viață pătrunsă de spiritul creștin, și consacrată unei dreptăți binefăcătoare. Voia o omenire cinstită și măsurată în pretențiile ei dorind să o îndrume pe căile adevărului. Petru Maior pornește spre realizarea acestei năzuinți dela idealismul creștin, inspirat de sublima jertfă a lui Isus.

Această năzuință Petru Maior a încheat-o în predicile sale adunate în „Didahii și „Propovedanii“. Prin aceste predici strălucitul bărbat s'a dovedit a fi un minunat orator bisericesc. Predicile sale citite cu ochii zilei de azi, par adevărate surprize prin frumusețea și sprinteneala limbei, prin argumentele istorice invocate, și mai ales prin

calda duiosie care se desprinde din ele și prin inflăcările lor patetice. Tot Petru Maior a mai făcut și operă de pedagog, traducând pentru uzul părinților cartea lui Fénelon, „Telemac“, carte care cuprinde învățături pentru o bună educație... În acest timp a păstorit.

La 1809, în urma morții lui Samuil Micu-Klein, Petru Maior pleacă la Buda ca revizor al tipografiei. Acum începe el tipărirea prețioaselor sale opere! Rând pe rând apar minunatele sale cărți, fiecare trăgând după ele brazde largi de lumină și adevăr. Aceasta i-a atras și o energică polemică cu învățatul vienez Kopitar, polemică din care românul a ieșit învingător. După aceste cărți s'a orientat o întreagă epocă și cu ele s'a deschis lungul drum care ne-a dus la închegarea României. Ele au fost prefața măreață a unor timpuri de glorie și flacăra care a înălțat sufletul poporului românesc. A fost un bărbat mare, un bărbat ales, un bărbat providențial. Dar dacă viața lui Petru Maior a fost așa de plină, așa de luminată, sfârșitul lui a fost obscur și trist. Nici până azi nu se știe locul unde a fost înmormântat strălucitul istoric, filolog și român! Se știe că a murit la 15 Februarie 1821, dar nu s'a putut afla unde a fost înmormântat. Dar coborându-ne spre sfârșitul acestui articol, nu-l putem încheia fără un regret și fără o mustrare. Opera lui Petru Maior e azi o operă pierdută, o operă moartă. Generația care se ridică cunoaște pe Petru Maior numai din auzite, fiindcă nu există nici-o carte să cuprindă inflăcările gândurilor ale lui Petru Maior. Puținele cărți care se mai găsesc, sunt păstrate ascuns prin bibliotecile mari mai mult pentru uzul specialiștilor. Fii poporului pentru care Petru Maior s'a străduit atâta, n'au de unde cunoaște adevărul și năzuința unei vieți. Într'o vreme când se tipăresc atâtea cărți rele, nu se găsește o editură care să-l editeze și pe Petru Maior! Iată de ce regretăm că nu avem o editură de stat, care să editeze operele ce alcătuiesc patrimoniul nostru cultural. Petru Maior e un uitat, el care a scos din uitare un întreg popor! E aceasta ingratitudea unui popor, care nu vrea să-și cinstească cum se cuvine eroii și îndrumătorii.

Dr. E. Nicoară și V. Netea

Inclinare pentru o pedagogie nouă.

Școala noastră consumă o existență banală la răscrucea vârstei unei epoci sfârșite și începutul unui ev nou de viață complexă, mai plină, mai intensă. Strigă pedagogii în „pro-uri“ și „contra“ sistemelor de educație preconizate de antecesori.

Orientarea precisă e dincolo de bord. Gândirea oscilează între „cum este“ și „cum ar trebui să fie.“ Noroc că spiritul unui oricât de modest educator este dublat cu o *vedere personală*, peste sugestii livrești, asupra acțiunii întreprinse.

În timp ce la noi chestiunea „individualismului“ în învățământ e încă în instanță, în occident înmugurește ideea „colectivismului educativ“, care și-a găsit apărător călduros în filosoful *Charles Blondel*. Nu știm încă ce sens și viață i s'a dat colectivismului educativ în Franța. Însă revista „*l'Ère nouvelle*“ într'o cronică a sa analizând lucrarea „*Les besoins de l'enseignement en France*“ de Pirouchet, relevă concepțiile acestuia asupra unei educații „în ansamblu“ pentru școala primară, o confrerie volută printr'o anihilare treptată a sentimentelor egoiste, o îndrumare colectivă spre un umanism vital. O înfrânare a tot ce e mic și personal în sufletul copilului. O înălțare a lui peste animalitate (egoism)

Cele două realități distincte; sufletul și trupul fiind în strânsă conexiune, existențial, se vor ridica în proporții cauzale sau se vor prăbuși reciproc. Cam așa sună recenzia. Dacă ne-am permite câteva reflexii asupra acestui colectivism de viață școlară, prima nedumerire ne-ar fi aceasta; ce se întâmplă cu „caracterul“, care în „colectiv“ neputând fi cunoscut, nu se poate interveni la timp în cazul unei malformanțe psihice? Și când ne gândim că se face atâta caz de fœrsterianism și caracterologie! Probabil că altfel a gândit pedagogul francez de ultimă speță. „Contopind interesul individual într'un amorf psihologic, maleabil, se face o infuzie

fecundă de umanism înalt cu impreceptibile nuanțe de naționalism“. E prea mult transparentă această frază spre a nu se vedea „Patria“ neglijată.

Aceasta e „școala pacifismului“ ai cărei propagatori înghit diurne fabuloase sume din fondul „Carnegie“? Cui nu-i pare falsă această școală? Știm, învățătorii francezi au înălțat altare odihnitoare Franței prin munca lor.

Atunci, ce e cu acest concept trândav, anațional și lăbărtat? (Frește-ne Doamne de un asemenea import pedagogic). De ce n'au imprimate în sufletele lor aderenții pedagogiei colectivismului franceze versurile acestea din „Mahomed“ de Voltaire:

„Egali sunt muritorii și nu un rang domnesc,
Ci doar a lor virtute de gloată-i deosebesc.
Dar sunt și aleși ai soartei de-apururi glorioși
Cari totul au printrânșii, nimic dela strămoși.“

De aici se descătușează individualitatea către personalism superior prin existență evolutivă care nu cunoaște prohibitivul ci numai necesarul în continuă dezvoltare spre *desăvârșit*.

*

Fie rândurile de mai sus o prefață sau o paralelă situației dela noi. După ce am umblat brambura după sisteme noi, renunțând la energiile noastre proprii (par'că la noi pedagogii nu pot creia sisteme și legi psihologice?), ne-am oprit în incertitudine, acolo unde suntem astăzi; o școală activă (travaliu, utilitarism practic etc.), o școală tradițională (bucnea cărții) și o a treia, născută din încrucișarea celor două.

României îi trebuie o *școală națională* în care naționalismul dens, cald, plin și însoțit să arunce puzderii de flăcări în conștiința fiecărui român.

Naționalismul lărgeste hotare, naționalismul adâncește conștiința de rasă și dă valoare *etnicului*.

Să dăm preponderență studiilor cari trebuie să fixeze *Patria* în sufletul fiecărui copil. Să crească generația viitoare cu țara în suflet, având-o ca un edificiu iubit și sfânt Așa

vom schimba fizionomia acestei țări în care dreptatea moare pe drumuri, adevărul se urcă la cer, iar minciuna și scur-sorile murdăriei se amestecă în zgura socială.

Am întrebuințat expresii prea tari pentru a spune *stările de fapt* în cari se îndeplinește munca fiecărui învățător. — Ar trebui să intervină un *spirit nou* în învățământul nostru. Mă gândesc intens la un sistem de educație larg, permeabil naționalismului cult, nu timorat și semidoct. Nimic nu paralizează frământarea, acțiunea spre un conformism nou de viață decât *staticul*. În profesioni „rutina“. De aceia e preferabilă o dezordine *în căutarea de nou*, fixului, definitivului în opera de cârmuire a sufletelor. Par'că atingem o dungă de misticism în care rezidă energiile neamului. Aceste energii latente nu-și găsesc corespundenți în „actual“, decât prin idoli și flamuri spre trecut ca existența jună a lui Bălcescu sau a bănațeanului Bojincă. Dând extindere și afectivitate cuvântului *Patrie*, nu departe în viitor, vom ajunge la un dinamic național social aci la poarta Orientului și ni se va eticheta efortul prin masivul „werden“ (a deveni) într'un viitor nu tocmai departe.

N. Albu.

Reforma învățământului primar.

DI. profesor Dimitrie Gusti, Ministrul Instrucțiunii Publice încă în toamna aceasta va prezenta Corpurilor Legiuitoare un proiect de lege pentru *reforma învățământului primar*.

Anteproiectul de lege a fost discutat de o comisiune din cari au făcut parte atât reprezentanți ai Ministerului, cât și reprezentanți ai Asociației generale a învățătorilor, iar în urmă, ca să aibă prilejul cât mai mulți să-și spună părerile, s'a cerut și Asociațiilor învățătoarești județene, precum și personalului de control să prezinte câte un referat cu observațiile lor.

În pragul acestei reforme, credem că nu e fără de folos, dacă vom face cunoscute pentru totalitatea învățătorilor din județul Mureș principiile noi, preconizate pentru noua lege și modificările mai însemnate față de legea actuală. O facem aceasta, cu scopul ca să deschidem — cu îngăduința On. Comitet de redacție — o discuție cât mai largă și în coloanele acestei reviste asupra chestiunilor mai importante din proiect.

*

În motivarea noului proiect de lege, ce ni s'a trimis, se arată că la întocmirea lui, legiuitorul a căutat, în baza experiențelor de până acum să păstreze totul ce s'a dovedit bun și practic din vechea lege și să introducă dispoziții mai precise pentru aplicarea unor principii, prea puțin aplicate până acum. Toate acestea pornindu-se dela o concepție mai realistă, bazată pe cunoașterea situației de fapt, cât și pe principiile evaluate ale pedagogiei.

În broșura Dlui Stanciu Stoian subdirector general al Învățământului primar se precizează pe scurt scopul reformei în următoarele: „Problema care se pune în primul rând este mai ales aceea a creierii unei școli, care să fie în serviciul omului cu o mentalitate adaptată mediului în care el trăiește. Structura sufletească specială a majorității popoului nostru, structura sufletului țărănesc, reclamă o școală care să nu se mai adreseze unui element psihologic abstract și deci inexistent, ci unuia concret variat dela loc la loc. O școală care nu ține seamă de acest lucru este, sau dăunătoare, sau este înecată în valurile tradiției care oricât de vie ar fi, dacă nu e pusă în mișcare și cultivată, poate să țină în loc o mentalitate primitivă.“

Prin ancheta și cercetările ce s'au făcut în toată țara, Ministerul a căutat să cunoască, cari sunt cauzele, cari împiedică școala actuală, de a nu corespunde cerințelor. S'a constatat, că scăderile școlii de azi sunt de două feluri: de ordin administrativ și de ordin pedagogic.

În cele ce urmează ne propunem a examina inovațiile, respective, modificările mai esențiale față de legea actuală;

1. Obligativitatea și gratuitatea învățământului.

Intre scăderile de ordin administrativ ale legii actuale se amintesc în primul rând neexecutarea *obligativității și gratuității* învățământului.

Se știe, câte greutateți au avut direcțiunile școlare cu întocmirea listelor de amenzi, cari trebuia să fie hotărâte de delegația comitetului școlar și apoi încasate de perceptor. În multe locuri, comitetul școlar fie din ignoranță, fie de teama ca să nu-și strice bunele relații cu consătenii, refuza să statorească și să semneze listele de amenzi.

Noul proiect de lege, pune executarea obligativității școlare nu numai în sarcina comitetului, ci și într'a *consiliului școlar*. Art 30 spune :

„Amenzile pentru absențele nemotivate au caracter fiscal și se pronunță pe temeiul unei încheieri date de consiliul învățătorilor împreună cu delegația comitetului școlar (președintele și secretarul). În caz de neprezentarea delegației comitetului școlar, amenzile se pronunță numai de consiliul învățătorilor“.

Complectarea vechii legi cu măsura de mai sus, ne temem că în cele mai multe locuri are să arunce *toată* răspunderea aplicării de amenzi asupra învățătorilor împreună cu consecințele, cari, — vă aduceți aminte — în anii trecuți au degenerat până într'atâta, că părinți înfuriați au tăbărit asupra învățătorilor bătându-i grav, sau chiar omorându-i.

Legea din 1924, când a lăsat sarcina aplicării amenzilor pe seama comitetului școlar, a făcut-o aceasta tocmai ca să pună la adăpost pe învățători de astfel de neplăceri.

O altă măsură de ordin administrativ, cât și pedagogic este introducerea „calendarului școlar“, adică stabilirea precisă a timpului, în care să se țină cursurile. Acest calendar va fi altul dela regiune la regiune, potrivit nevoilor și climei din regiunea respectivă și Consiliul școlar regional prevăzut în Art. 194. la alcătuirea lui, va ține seamă și de *vacanțele regionale necesare*. (Acestea nu pot depăși 30 zile).

În strânsă legătură cu obligativitatea școlară, stă *gratuitatea învățământului*. Noul proiect, pentru asigurarea gratui-

tății, vine cu ideia „cooperativelor școlare“ și cu aceea ai „monopolului cărților didactice.“

Toate acestea, pentru înlesnirea obligativității, se ma completează cu obligația Statului, județului, comunei și inițiativei particulare de a organiza asistența școlară pentru cei lipsiți de mijloace (Art. 6).

Atât calendarul, cât și cooperativele școlare și chiar monopolul cărților didactice, în fine asistența școlară cu inovația din art. 13 de a se reduce serviciul militar la absolenții școalelor primare, sunt măsurți menite a asigura și frecvența școlară.

Nu este practică măsura cuprinsă în art. 36, ca percepătorii vinovați de neglijență în încasarea amenzilor, să fie pedepsiți numai la intervenția Ministerului Instrucțiunii. Acest drept ar trebui lăsat Revizoratului școlar.

(Va urma)

Inspector școlar,

I. PUIA

Convoi funerar.

*Toamna cochetă își fardează goliciunea
cu pudra'nsângerată a amurgului,
falduri cernite în urma plugului
ce'ngroapă „viața“ sub brazda tăcerii
pictează pe orizont un motiv barbar.*

Car funerar

împrejmuît de un trist convoi

pășește 'n cet

cu pas greoi

pe drumul adormit în leagăn de noroi

și 'n scârșiitul roatelor îngână

litanie sinistră și păgînă,

purtând în spate un bulgăr

de fărână.

ALEXANDRU ȘARA

Concepția despre viață a Creștinismului. Rolul educativ al creștinismului.

Convertirea la creștinism a lumii vechi, este cea mai profundă revoluție, pe care a încercat-o omenirea; este cea mai completă răsturnare de concepții, pe care a putut-o gândi cineva. N'a existat nici odată mișcare culturală care să fie mai lipsită de arme de cucerire și care totuși să realizeze cei mai mare dintre cuceriri, zice cu dreptate *Paulsen*.

„Creștinii nu se deosebesc nici după patrie, nici după limbă, nici după obiceiuri de ceilalți oameni; nu se servesc de o limbă deosebită și nu duc o viață în afară de legile firii; ei trăiesc în orașe eline și barbare, după cum se întâmplă, și se acomodează moravurilor țării în privința îmbrăcăminte și a hranei, dar se deosebesc profund prin purtarea lor bună de admirat și surprinzătoare în viața lor cetățenească.“

„Locuiesc în ținuturile patriei lor, dar sunt socotiți ca streini, sunt părtași la toate, dar sunt priviți ca din altă parte. Orice loc strein le e patrie și orice patrie le e streină. Petrec pe pământ, dar trăiesc în ceruri. Se supun legilor, dar cu purtarea lor întrec legilor, iubesc pe toți, deși de toți sunt prizonieri. Sunt uciși, dar ei nădăjduiesc viață . . . Sunt huliiți și binecuvintează; sunt batjocoriți și ei dovedesc onoarea lor. Fac bine și sunt condamnați la moarte, ca făcători de rele și tâlhari și în fața morții ei se bucură, ca și cum ar alerga către o nouă viață (Epist. către Diogneț.) Iată o lume nouă, sub razele noii doctrine creștine.“

După Solon, dreptatea constă încă în a face rău dușmanului și bine prietenului, iar *Plato* în dialogul *Gorgias* ne învață că orice violență față de semenul nostru înseamnă o completă depen-

1. Lebens anschaung des Kristentums, Paulsen.
2. Apologotik von Schulz.
3. Schule und Character von Föerster.
4. Apologeticum Tertullian.

dență de imboldurile externe. „E mai bine să suferi nedreptatea decât s'o faci“ zicea el.

Creștinismul vine cu al său principiu, ce trece dincolo de hotarele imboldurilor și al patimilor firei omenești. El zice :

„Binecuvântați pe cei ce Vă blestemă, faceți bine celor ce Vă urăsc pe voi, iubiți pe vrășmașii voștri.

Abia într'o astfel de atitudine, se relevează libertate de lume, cel mai pur devotament față de D-zeu și față de om.

În creștinism își ia ființă o nouă lume; căci deși ei trăiesc în carne, nu-și duc viața după carne.

Aci viața n'are înțeles, dacă nu e trăită potrivit acestui ideal; căci timpul convețuirii pe pământ este infinit de scurt, față de marea eternitate de viață, ce se întinde dincolo de hotarul morții și atunci la ce bun, să se lege omul de bucuriile vieții și să nu-și pregătească prin înfrângerea poftelor sale, drumul fericirii eterne!

Cu drept cuvânt, *Göthe* își însușise vorbele lui *Lorenzo de Medicis*, care spunea „Cei ce nu cred în altă lume sunt morți încă din această viață.“

Intr'adevăr, spiritul nu-și poate întinde aripile aici pe pământ dacă nu se simte înconjurat de veșnicie și nemărginire.

Această credință impunea creștinilor o refacere completă a sufletului de a înțelege viața în tot complexul ei.

În primul rând, familia își capătă prin creștinism adevărata sa demnitate și misiune, prin cinstirea femeii și punerea ei pe același grad de egalitate cu bărbatul, admiterea ei în fața altarului la rugăciune și prin consfințirea căsătoriei ca taină. „Cei pe care D-zeu i-a unit, omul să nu-i despartă.“

În această privință, atacurile lui Tertullian fac să se vadă așa de limpede virtuțile femeii creștine.

„Unde sunt acele vremi, când femeia nu cunoștea alt aur decât cel din deget, pe care logodnicul îl împodobea cu inelul logodnei? Când femeile întru atâta se abțineau dela vin, încât pe o matroană o siliră ai săi să moară de foame pentrucă a desfăcut pecetele dela pivnița cu vinuri.

Unde este acea fericită legătură a căsniciei, întărită cu așa moravuri cinstite, încât în decurs de 600 ani dela întemeierea Romei, nici-o casă n'a cunoscut divorțul? Astăzi corpul ei se în-

doaie sub greutatea aurului, iar de multul miros de vin, sărutările nu mai sunt posibile.

Și apoi . . . Cine a văzut la oștile creștine astfel de ticăloșii? (Cap. VII Apolog.)

Ca urmare a acestei concepții, copilul e privit ca chip a lui D-zeu, de care părinții își vor da seama în fața Lui și cari prin curățenia lor sufletească prin nevinovăția lor, sunt o icoană morală, pe care cei maturi s'o aibă înaintea ochilor, totdeauna.

„Lăsați copii să vină la mine, căci unora ca aceștia este împărăția cerurilor„.—

Și cu drept cuvânt, acelaș apologet, aruncă Romanilor învinuirea justă, că nesocotesc copilul și-l aruncă cum ai arunca o sarcină grea, la răspântiile drumurilor, pradă întâmplării:

„Voi vă lepădați copiii voștri, ca ei să fie culeși de pe stradă de milă de cel dintâi strein, care ar trece pe lângă ei, și înstreinându-vă de ei, și lăsându-i să fie adoptați de acești părinți mai buni (idem cap. IX)

Și urmărind mai departe consecințele unui astfel de tratament barbar și neuman, marele apologet adaugă: „Rătăcirea aceasta se va întinde din generație în generație așa că sămânța incestului va crește în crimă, ca și la animalele târâtoare, iar copiii de eri vor trăi în raporturi neîngăduite chiar cu proprii lor părinți, întrecând în imoralitate pe Greci, cari la vederea piesei Oedep exclamaseră: Să nu cruțăm nici pe mame!

În fața acestui dezastru moral creștinismul se ridică, punând flacăra pură a castității pe altarul familiei: „Pe noi ne ferește să cădem în astfel de păcate, o viață de aproape păzită și trăită în credință.

„Căsătoria pe cât ne ferește de stricăciune și de orice păcat, pe atât ne pune la adăpost în acelaș timp de orice nelegiuire și incest — zice acelaș apologet.

Pentru creștinism, căsătoria și familia născută prin ea, e de obârșie divină: „Dumnezeu a binecuvântat unirea omului cu femeia (De anima cap. 11) Femeia nu este mijloc de plăceri, ci scop în sine; este purtătoarea unei misiuni divine pe care nu și-o poate

îndeplini decât alături de soțul ei, de care va trebui să se simtă legată nu numai în viață, ci și dincolo de mormânt.

Din înțelesul dat familiei, urmează dela sine și fixarea rostului vieții.

(va urma)

Dr Nicolae Crețu.

Psalm.

*Doamne, îndoiala s'a furișat în mine
Și mi-a mârjit altarul unde-am îngenunchiat;
Sunt rătăcit pe drumuri și depărtat de tine
Și pedestalul vieții acum s'a ruinat.
In sufletu-mi pustiu a viscolit de-odată
Un uragan de gânduri răsvrătite,
Privirile-mi sunt seci și cată aiurite
Și-s singur în furtună și nimeni nu s' arată.
O noapte ca păcatul s'a pogorit pe lume.
Mi-e sufletul uscat de îndoială:
Dumnezeirea-mi pare-o vorbă goală.
Prea ești departe Doamne și nu-ți mai știu de nume.
Dă-mi, Doamne, aripi albe de eter,
Să mă aburc spre tine 'n legănări de vânt
Și 'nvață-mă ca să te cânt în cer
Cum n'am putut aicea pe pământ.
Iar dacă pentru mine nu va mai râde soare
Și va fi rupt blestemul din tainele-ți adânci,
Pe poarta larg — deschisă a lumii viitoare
In viscol alb de îngeri să întru'ncet pe brânci.*

C. ȘTEFĂNIU

Prin noi înșine -- la biruință.

În centrul preocupărilor noastre de azi și de mâine stă negreșit problema însănătoșirii școlii românești. Toată lumea e de acord. De unde trebuie să pornească această însănătoșire? Practica anilor de după război ne arată în această privință o mare diversitate de păreri. După concepția dominantă avem a face cu o problemă de tehnică, de programe, de metode. Școala nu dă rezultatele, ce avem dreptul să le așteptăm de la ea, din cauza unui defect de organizare. O sporire a forțelor de rezistență a energiilor sufletești, o reînnoire morală — nu vedem. Dimpotrivă: simțul moral atrofiat până la dispariție; ordinea și disciplina etică isgonite din chiar lăcașurile lor firești. Călcarea pe față a legilor nu trezește revoltă. Sentimentul de solidaritate cu comunitatea în care trăim s'a destrămat; nu ne mai simțim obligați cu nimic față de neam. Cel mult o mărturisim convențional și retoric, dar imperativul acestui sentiment nu-l trăim în intimitatea vieții noastre.

Am reacționat, așa dar. Am început cu reforme. Cine le-ar mai putea înșira? Indreptarea, din nenorocie, n'a venit de la ele și nu va veni de la masa de legi, regulamente programe... Ele sunt numai un semn al dezorientării generale, o dovadă a bieteii neputințe omenеști. Căci toate reformele se răsucesc pe loc, în afară de realitate. Ele ignorează cu îndârjire inima problemei. De aceea vin și se duc. Nu le așteptăm și nu le regretăm. În timp ce problema rămâne veșnic actuală și dureroasă. Căci ea, în fond, nu e o problemă de organizare și tehnică pedagogică, ci de criză a sufletului școlii. Și sufletul acestei școlii e dascălul. El e alfa și omega învățământului. Cu el începe decadența și cu el renașterea ei. Școala valorează atât cât și slujitorii ei.

Concluzia — să o tragă perspicacitatea legiuitorilor.

Noi dascălii, învățători și profesori, nu credem de ajuns în misiunea, în vocațiunea noastră. O confundăm cu o me-

serie. O scoborim de pe planul ei inițial spiritual, pe cel economic. Uităm că ea trebuie să fie creatoare de valori sufletești, detestând-o că nu rentează materialmente. Conștiința vocațiunii nu o prelungim în faptele zilnice, nici viața nu ne-o adâncim, n'o valorificăm prin ea. Randamentul ei îl căutăm în altă parte. Abia descinși în localitatea în care ne-a aruncat soarta ori capriciul politiceii, întâia grijă e aceea de a ne orienta dincotro bate vântul cel mai prielnic. Ne cântărim perspectivele și ne fixăm alegerea. Apoi ne adăpostim comod sub aripa călduță dar perfidă a faraonului politic. Și povestea e aceeași, monotonă și tristă, în toate satele și târgurile acestei țări: în schimbul tainului mizer, dascălului i s'a cârpit pe nesimțite conștiința, demnitatea, limpezimea judecății și toată acea zestre morală, cu care pornise din școală și care era singurul titlu de mândrie al tinereței sale, în așa măsură, încât cei cari au isbutit să se fixeze în situațiuni politice de conducere, nu mai păstrează nimic din idealismul și sănătatea morală a profesiei. Rezervele noastre sufletești nu pot ținea piept debandadei generale. Șuvoiul ei ne înghite. În loc să influențăm societatea, ne adaptăm noi, modelându-ne după chipul și asemănarea ei.

Oricare ar fi interpretarea acestei realități, oricine ar purta vina, urmările sunt acele ce se văd: chiar când fațada mai rezistă, sufletul școlii e o păragină; slujitorii ei călcați în picioare, credința lor și speranța de mai bine — devastate.

E îndoelnic că reformele trecute și cele ce se mai proiectează încă, vor putea insufla acestui organism o nouă și puternică conștiință misionară. Opera e grea și înceată fiindcă face parte dintr'un întreg proces de redresare morală a societății.

Ce e de făcut până atunci?

Lupta trebuie să înceapă grabnic de la noi, în raza noastră modestă de acțiune, cu armele ce ne stau la îndemână, și care ni se par în acelaș timp și cele mai eficace. Invățătorul, profesorul să fie înainte de toate dascăli desăvârșiți. Toate energiile ce le irosim în alte direcții sunt energii, pe nedrept, răpitate școlii. Nu se poate sluji în acelaș

timp la doi stăpâni. Pe unul îl vom trăda cu necesitate. Misiunea noastră nu trebuie să o suportăm ci să o trăim cu entuziasm, cu mândrie și cu credința religioasă că prin ea răspundem unor adânci comandamente de rasă, că de undeva, din cutele viitorului, ne privește severă și infailibilă Istoria. Și alături de vorbe să fim gata a pune fapta noastră cinstită și temeinică. Vom începe deci cu propria noastră reeducare sufletească. Pe calea aceea misterioasă a iubirii și generozității să ridicăm conștiința noastră la acel nivel, în care ea se suprapune și se confundă cu conștiința neamului, când orice durere a lui sângerează în inima noastră și orice rușine a lui dogorește obrazul nostru. De pe această poziție vom înțelege că uitarea datorițelor noastre scade puterile lui de rezistență, că cu fiecare călcare de lege îi pămăim demnitatea și scoborâm descurajarea în sufletele celor mulți, cari văd, tac și suferă. Vechei lozinci a politicianismului materialist, capătuiala cu orice preț, trebuie să-i opunem concepția unei prosperități ce se realizează prin și în măsura prosperității generale, niciodată în detrimentul ei. Es'e ceea ce se chemă a *gândi și simți* pe plan social, formulă care se întâmplă să corespundă și celor mai înalte precepte etice. Este acea eleganță morală care știe să dea mai mult decât primește, știe să cedeze mai mult decât primește, știe să înțeleagă și să ierte mai mult decât să condamne.

Indreptarea relelor de astăzi e deci în funcție de puterea noastră de sacrificiu, de autodepășire. Numai eroismul individual prompt și generos mai poate aduce o undă de elan și purificare într'o atmosferă viciată de cumplitele scăderi ale veacului. Să nu așteptăm mântuirea de acolo de unde ea nu poate veni, ci ca în toate vremurile, de la voința hotărâtă de muncă și înălțare sufletească a săracilor și flămânzilor acestei țări. A ne face fiecare datoria întreagă, adică a produce maximum de valori în cercul nostru de activitate, nu e o simplă formulă banală ci o condițiune de bază a sănătății sociale. Căci viața societății e un sistem de funcțiuni ce se condiționează și se susțin reciproc. Celulele funcționând corect, sănătatea întregului organism se realizează automat. Nu-i alta de făcut, decât, reînouiți sufletește, să purcedem la

muncă imediat, cu convingerea că pe umerii fiecăruia apasă o parte din datoria generală, că școala așteaptă concursul tuturor și nu cunoaște devotamente care să nu i-se închine. Infăptuirea revendicărilor noastre profesionale, solidarizarea în bloc a tuturor conștiințelor dăscălești, revenirea noastră la forța și demnitatea inițială a misiunii de educatori... toate acestea vor urma de la sine, după cum concluzia logică urmează din premise corecte.

Vom birui dacă ne vom purifica sufletele și le vom trece mai departe, în inimile zecilor de mii de elevi, zestrea cea mai de preț a națiunii.

Să nu ne speria imensitatea răului.

Mult pot face puțini buri împreună.

Așteptăm luminile acestor aleși, licurici în întunec. pâlپând modești în toate colțurile pământului nostru. Să vedem strălucirea tot mai bogată, incendiind toată zarea, în izbucniri victorioase de flăcări. Din limbile lor de foc va ieși renăscută școala cea nouă, societatea noastră de mâine.

Căci vrem să însemnăm și acestui neam un loc de cinste pe harta morală a lumii; pentru că vrem să dăruim acestei societăți o credință iar membrilor ei o demnitate, fără de care nu are preț nici o viață omenească.

Dumitru Martiuaș

Școala vieții.

In jurul noului proiect de lege a învăț. primar

Prin noul proiect de reformă al învăț. primar, se are în vedere a se da țării o nouă școală primară bazată pe anumite interese, așa-zise regionale, cu scopul de-a pregăti pe copii pentru viață. Înșăși poporul pretinde legiuitorului acest lucru.

Părinții doresc ca folosul școlii primare să-l vadă imediat, să-l pipăe, să-l simtă. Pentru acest motiv încrederea țăranului, în școala primară, e slăbită. Țăranul consideră școala ca o mare povară. Lipsa de frecvență ca și marele număr de analfabeți e un

indiciu că țăranului nu-i convine să-și dea copilul la școală, sub motiv „că-și pierde vremea”. În cazul acesta se naște o mare problemă școlară și anume: tendința de a-i da poporului adevărata școala primară care să corespundă cerințelor vieții locale.

Suntem în ajun de reformă a învăț. primar. După cum ni s'a înfățișat proiectul de lege precum și noua programă analitică, se desprinde o respectare a vieții locale în jurul căreia se va desvolta întreg învățământul primar.

Școala vieții e drumul cel nou. Ea își propune să pregătească pe copil pentru viață, dezvoltându-i toate facultățile mintale, precum și aptitudinile manuale, prin activitate, urmărind un singur scop: de-a-l pregăti pe copil pentru viața locală.

În primul plan, noul proiect de lege al învăț. primar, urmărește o adaptare a școlii primare la regiunea unde funcționează, cu respectarea vieții locale.

Știm că regiunea prezintă aceleași caractere specifice terenului, ca: așezări omenești, vegetație, animale, etc. Școala vieții nu e altceva decât școala primară adaptată vieții din regiunea unde funcționează. În acest caz scopul învățământului se confundă cu interesele regiunii respective. Noua școală primară trebuie să creieze cetățeni pentru viață. În fiecare regiune, în înțelesul celor amintite mai sus, să se desvolte civilizația specifică locului. Școala vieții are în vedere progresul, civilizația, mediul și vârsta școlarii.

Proiectul de lege al învăț. primar se ocupă de educația și instrucția copiilor între 5—16 ani. Așezămintele de învățământ primar sunt: a) școala de copii mici; b) școala primară cu două cicluri: 1) elementar de patru ani și 2) complementar de 3 ani; c) școlile pentru analfabeți d) școlile superioare țărănești; e) școlile primare speciale.

După cum observăm, în proiectul de lege, înființarea de școli superioare țărănești, constituie o inovație a noii reforme. Acest așezământ cultural odată legiferat, va constitui un pas îndrăzneț pentru ridicarea culturală a poporului nostru. Auditorii școlilor superioare țărănești vor face cunoștință cu diferite chestiuni de cultură generală, cari să-i îndrumeze către viața economică, religioasă căpătând și cunoștințe de igienă, administrație locală etc. Dintre absolvenții școlilor superioare țărănești trebuie să se recru

teze conducătorii satelor. Ei vor fi adevărații cetățeni luminați. Contribuția efectivă a tuturor factorilor culturali va desăvârși opera și scopul ce și-l propun aceste cursuri.

Școlile superioare țărănești nu vor putea lua ființă decât în satele mari, unde se pot găsi pe lângă altele și propunătorii necesari. În numărul viitor voi încerca să arăt importanță educativă pe care o prezintă asemenea școli în ridicare păturei țărănești.

Mărginindu-mă numai la aceste inovații de principiu educativ pe cari și le-a însușit legiuitorul, subliniez cu această ocazie că încercarea de-a făuri legi pentru ridicarea culturală a țăranului e o tendință de progres pe ogorul înțelenit, împrăștiind ignoranța, mărinind puterea de muncă și civilizație a poporului român.

Tg.-Mureș, 1933 Oct. 19.

Cristache Teodoru.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Stil românesc.

Puterea de creație artistică a poporului românesc, putere care este deosebit de pronunțată tocmai la poporul de jos, a fost și este remarcată de toți câți au avut și au simțul intuiției artistice. Prilejul de manifestare ale acestei aptitudini instinctive este ambient și se resfrânge asupra și în toate formele și creațiile vieții sale. Deșteptarea și scularea românului în zori de zi, plecarea lui spre odihnă seara, întovărășirea cântecului și umorului cu munca țăranei de care este pasionat, interpretarea timpului, judecățile lui asupra rostului vieții și a legilor ei, toate au un smălț poetic.

Indiscutabilul simț artistic al țăranului român apare vederii în creațiile și fabricatele lui materiale. Casa în care locuiește, uneltele agricole, porțile de intrare, cumpelele fântânii, cusăturile, alesăturile, creștăturile pe furcile de tors și pe crucile de pe morminte sunt împrejurări și momente în cari se plasează un simț și în cari se realizează concret o pricepere artistică.

Teza mult discutată a contribuției unui popor la ansamblul de cultură universală privită sub unghiul capacității de a presta elementele culturii, înșirue poporul român pe întâiele linii. Sursa

lui sufletească în direcție activă este deplin dovedită și-l indică între contribuabilii cei mai viguroși ai capitalului de idei și simțiri cari formează bunul comun al omenirii.

Capacitatea necontestată (de creație artistică), un produs multiplu purtând stigmatul și pecețile simțului, impun o programare a reliefării și evidențierii în clar-văzul tuturor, al acestei posesiuni naționale. O deplină și continuă lămurire a cadrelor și caracterelor pe cari le are arta românească pentru a nu-i răpi nimic din etnicitatea și specificul său este primul punct din programul educației și dezvoltării artistice naționale.

Primul pas în sensul educării și evoluționării spiritului național-românesc este făcut. O lege biologică împlinește întâiele dăscălii: dealungul veacurilor se scurge geniul unei națiuni manifestându-se din instinct. Intocmai ca și pe teren ideologic național, pâlnia urechei trebuie pusă pe fața sufletului și prinse chemările din adâncuri. Chestiunea este de a vrea să captezi palpația artistică a neamului și să treci la punctul doi al programului, rezoluționarea spiritului să se manifesteze, sub raport artistic, numai în sens național. În fiecare individ clocotesc forțele vii și mari ale geniului etnic național. O îndrumare a lor este o chestiune de autocultură și de culturalizare. Vrând, nevrând, încetul cu încetul, mergem ca națiune, spre o omogenitate în formele și liniile pe cari le dăm produselor noastre fie curat spirituale, fie concrete. Este fatal să se întâmple așa: accentuarea etnicului de-oparte, iar de alta evoluționismul inerent ne duc spre realizările naționale unitare.

Evul mediu a încercat să brutalizeze acest adevăr vital și când a pronunțat fraza „Cujus regio, eius religio“, a voit să forțeze un fenomen care apare în viața istorică la un moment dat, dar nu revoluțiv ci evolutiv, Curțile împărătești cari și-au însușit ideea din frază, nu au pășit la formularea frazei în mod temerar. Erau la acele curți și filosofi și pedagogi capabil de a prinde firea și tainele vieții, despotismul și absolutismul acelor vremuri însă nu putea aduce mintea conducătorilor decât spre măsuri categorice.

În materie de bune gândiri și simțiri nu se poate lucra însă la poruncă; scopul final poate fi categoric, drumul la scop însă este lent și presupune activitate programată.

Principiul este valabil și pe termen evoluționist al manifestării simțului și priceperii artistice.

Concursul deci, al culturalizatorului — fie că acest culturalizator este preot, învățător sau orice intelectual patriot — asupra dispoziției artistice a săteanului român apare drept un imperativ categoric. Drumul este deschis și obstacolele sunt disparente. Țăranul român aproape că nu are o mai pronunțată alipire și un entuziasm ancestral decât pentru pământ și artistic. Patima cu care dorește pământul, încăpăținarea lui în ideea că este dreptul lui indiscutabil posesia țarinei și manifestarea continuă a acestei pasiuni se egalează numai în continua lui nizuință de a da poleală artistică a tuturor creațiilor cari isbucnesc fie din imaginație literară, fie din mâna lui sub forma uneltelor de folosință zilnică.

O curiozitate isbitoare a acestei funcțiuni psihice a nației românești, este faptul că cu cât populația românească este așezată pe văgăuni și văi din ce în ce mai ascunse, cu atât manifestările artistice sunt mai elocvente.

Putințele de a activa, ale culturalizatorului național pentru desvoltarea și productivitatea simțului artistic, sunt deci, foarte ușurate. Printr'un paradox, munca în acest sens este posibilă fără de nici un concurs imediat al ușurințelor pe cari le dă stările bune și mijloacele materiale ale civilizației.

Unica chestiune care se pune este; să fie culturalizatorul, un posesor al capacității de intuiție, al priceperii și înțelegerii artei naționale și aceasta nu în „estenso“ ci în măsura caracterelor specifice cari se încadrează în produsul de artă românească.

Idealurile nu sunt necuceribile și hotarele educației naționale nu au trasamente până la cari nu se poate răsbi.

Pentru început și tot odată continuare, căci începutul real l-a făcut însăși ființa neamului, două obiective se pun și în două forme se poate activa cu bun rezultat: să se introducă la poporul românesc pe unde încă nu s'a manifestat simțul specific artistic, linia, scobitura, tăietura românească în toate edificiile cari se clădesc să se dea modelul românesc de cusătură, alesătură și croială pânzei, hainei și îmbrăcăminții, iar acolo unde este o bună situație sub acest raport, să se tindă a se agita simțul și productivitatea artistică specific românească.

A. Popp.

Educația estetică.

Preocupările estetice ale școlii sunt recente deoarece educația a păstrat — și păstrează încă — un caracter strict utilitar. Printre scopurile sale, școala, îl are și pe acela de-a dezvolta sentimentul frumosului, dând naștere emoțiilor estetice normale și corectând bunul gust natural sau căpătat. Nu voi face aici teoria frumosului: filozofii s'au străduit destul și-au lăsat numeroase doctrine.

Singurul fapt de care avem nevoie este următorul: copilul are un concept estetic care se desprinde din mentalitatea lui generală și care este de cele mai multe ori foarte deosebit de al nostru.

Cum vom organiza învățământul din punct de vedere estetic? Ce putem arăta și cum vom proceda? Ce estetică vom aranja în jurul copilului în clasă, în curtea școlii, acasă? Ce dispozițiuni vom primi ca frumoase și elegante? Nu este locul aici a intra în amănuntul metodologiei diferitelor obiecte de învățământ. Ne vom mulțumi să notăm câteva considerațiuni generale.

Nu este vorba să încărcăm programa analitică cu un nou obiect de învățământ, căci în definitiv, asta nu se poate preda sistematic la școala primară. Dar școala și clasa, prin înfrumusețarea ei, trebuie să inițieze pe copii în frumusețea lucrurilor, formelor, culorilor, mișcărilor, sunetelor și liniilor. Școala trebuie să influențeze prin întreaga sa organizare prin aspecte și prin amănunte, căci bunul gust ia ființă și se dezvoltă prin contactul cu lucrurile frumoase.

Clădirea școlii nu trebuie să răspundă numai necesităților igienice, ci trebuie prin rânduiala sa prin arhitectura sa, prin culoarea pereților, ușilor și mobilierului să fie frumoasă, veselă și atrăgătoare pentru sufletele tinere și simple ale copiilor.

Dar nu este de ajuns ca școlarul să admire lucrurile frumoase realizate de altul, el trebuie să-și poată exterioriza

în toată libertatea, propria lui estetică. De acea îi vom lăsa în clasă, acasă, în curte, un colț, o parte din zid pe care o va împodobi el după gustul său, noi mulțumindu-ne a-l călăuzi numai, în această direcție.

Educatorul întâmpină numeroase dificultăți căci, în general, adultul nu cunoaște gustul estetic al copilului. Actuala decorare a claselor oglindește gustul învățătorului; ea ar trebui însă să țină seamă de aspirațiile copilului, de vreme ce caută a-l stimula și a-l călăuzi spre concepte de frumusețe tot mai perfecte. Împodobirea clasei va fi deci simplă, progresivă și schimbătoare, pentru a putea fi bine înțeleasă și mereu observată cu plăcere și atenție. Ea nu va uita importanța culorilor din punct de vedere al formării gustului și va provoca plăcerea ochiului, folosind plantele și florile.

Mai multe ramuri de învățământ contribuie la cultura estetică a școlărilor: desenul, prin alegerea modelelor; cântul și recitarea, prin calitatea bucăților; lectura, prin frumusețea textelor; lucrările manuale, prin liniile și culorile obiectelor, etc. Dar alegerea trebuie făcută cu pricepere de către învățător! El se va gândi de asemenea la influența serbărilor școlare bine înțelese și adaptate vârstei elevilor. Va ști să valorifice monumentele și frumusețile strânse în muzeul de artă care — în miniatură — trebuie să existe și la școală.

Prin excursii școlare copiii vor fi puși în fața priveliștilor mărețe ale naturii, li se va da astfel prilejul de-a simți și-a aprecia. Învățătorul se va feri de-a comenta prea mult peisajul, priveliștea, tablourile, statuile și monumentele, căci emoția estetică urmează contemplației și nu analizei științifice. Rolul învățătorului este de-a alege obiectele, de-a trezi interesul pentru frumos și armonie. La excursie nu vom scoate în relief: la ce înălțime suntem? Ce anume bureți se fac pe aici? Cine locuiește în casa de colo? Ce se poate face din acest copac? etc. ci dialogul — pentru a stârni interesul estetic — va fi cam următorul: „Priviți cât este de mare și frumos acest copac; uitați-vă ce efect minunat face, în câmp, casa de colo“... Lecția este elocventă. Sugestii de felul acesta atrag luarea aminte asupra frumosului, fără a impune o admirație de comandă.

În rezumat, cultura estetică nu este o disciplină independentă de celelalte discipline educative din școala primară ; ea face parte integrală din opera școlară întreagă.

Cred deci, că și în privința aceasta, școala cărturărească, trebuie transformată în școală activă, așa cum o cer cu căldură, Decroly, Dewey, Kerschensteiner, Lighart și Ferrière. Activitatea productivă va înlocui cunoștințele mecanice căpătate; educația va lua o înfățișare atrăgătoare, va fi plăcută și fecundă, pentru că va fi și „frumoasă“ !

În felul acesta secolul XX-lea va realiza „la giocosa“, de care visa în sec. XV-lea Vittorino ne Feltre : „la giocosa“ casa veselă, școala veselă !

Ștefan Pașcanu

Studiu documentar despre viața Culturală a Românilor din Săcuime, dela începutul existenței lor în aceste părți, până în prezent.

Cel mai vechiu document despre urmele vieții culturale a Românilor (Blachi) din munții Carpați răsăriteni ai Ardealului, îl aflăm la cronicarii unguri, din timpul pătrunderii, acestora, în acest ținut sub numirea cea mai veche de „Zaculii“ iar mai târziu de „Siculii“.

Între acești istorici vrednici de credință și neexcepționați din partea scriitorilor maghiari de mai târziu precum s'a întâmplat cu „Anonymus Notarius“ al Regelui Bella, — este „Magister Șimon de Kéza“ autorul istoriei Ungurilor, sub primii Regi Arpadieni. Acest scriitor descriind colonizarea — „Zaculilor“ — Secuilor în părțile ardelenene, amintește despre populația de origine „vlachică (română“), care încă din timpul lui „Atila“ Regele Hunilor, aflându-se în Panonia, mai târziu sub Regele Ladislau al III.-lea locuiau și în munții ardelenesti orientali amestecați cu „Săcuii“ colonizați toți decătră Regele Ladislau, cece documentează și istoricii maghiari de mai târziu.

Ceeace este de mai mare importanță istorică pentru întreg neamul românesc este dovada rămasă ca o relicvă, dela acel vestit cronicar numit „Cleric fidel“ al gloriosului Rege al Ungariei: Ladislau al III-lea și anume: că acei „Zaculi“, următori ai Hunilor, conviețuind amestecați cu Blachii în acei munți de graniță ai Ardealului, „*au folosit literile acelor „Români Blachi“*“, având aceeași soartă ca și dânșii. — Ce litere vor fi folosit în comun acești — Români — Săcui — acel cronicar nu precizează, ci numai că acei „olachi“ sau „olahi“ munteni, au avut ceva viață morală — intelectuală, ca păstori și populație autohtonă în aceste părți în cari locuiesc și actualmente, tot amestecați cu urmașii acelor „Zaculi“ — Săcui, fiind avizați și acum, după aproape o mie de ani, la literile și cunoștințele urmașilor acelor Blachi — Olachi — Olahok, — acum parte Români adevărați, parte degenerați sau corciți în urma împrejurărilor nefavorabile din robia ungurească.

În ce chip s'a dezvoltat viața sufletească în decursul atâtor veacuri triste și întunecoase a acestor Români să poate urmări și dovedi, din viața lor, bazată pe instituțiunile, cari le au avut dela început; „Biserica“ și „Școala“ românească din ținutul numit mai târziu: „Săcuime“, sau mai corect: Scaunele sau: Sedriile administrative până la an. 1874 sub numirile oficiale: Scaunul Ciucului cu sub împărțirile: Scaunul Giurgeului, Ciucul inferior și Scaunul superior, Scaunul Cason; aceste scaune dela 1874 încoace au primit numirea adm. of. de Comitatul sau Județul „*Ciuc*“ numire de origine sanscrită ori celtică: „chach“: „*înalt*“, de unde goticul: „choch“ și deaci numirea străveche a acestui ținut sub Goți de „*chanchaland*“-germanul: „*hohland*“ iar muntele cel mai înalt al ținutului acestuia Carpatin, între Ardeal și Moldova sub numirea străveche „*chachla*“, *loc înalt*, iar dela colonizarea Românilor în aceste părți sub numirea de: „*Ceahlău*“; Aceste numiri încă sunt un evident document, despre vechimea și continuitatea populației române în aceste locuri de refugiu al Daco-Românilor.

(va urma)

protopop *Elie Câmpeanu*.

Insemnări.

Moartea poetului N. Milcu.

Cu o regularitate egală „Universul“ pagina de Duminica aducea sub ochii noștri numele lui *N. Milcu* iscălit în dedesubtul unei poezii. Era în ea răsfrântă suavitatea, finețea unui suflet cald, mlădios și romantic.

Versul lui, e murmur domol, picuri de argint căzuți dintr'un cer senin. O împletire măiastră în care abundă frumosul ca o revărsare fluidă. Fragilitatea fizicului său se identifica cu gingășia-i aristocrată și modulația lirismului isvorit din adâncuri. Volumele lui de poezii: „*Grădina de sîdef*“ și „*Fluerul lui Marsyas*“, cuprind atâtea frumuseți vesificate, imagini și înduioșări sublime, încât nu le-ar putea da încăpere un talent mediocru. Afară de volumele de mai sus N. Milcu a mai scris în colaborare cu celalalt poet oltean *Radu Gyr* „*Scușița roșie*“ piesă de teatru, apoi singur — tot o piesă care a fost jucată pe scena Teatrului Național din București: „*Chip cioplit*“ o icoană a chinurilor, a frământărilor noastre din viața mizeră și nimicnică.

Milcu purtase în suflet contact permanent cu huma rece printr'o sensibilitate și presimțire a morții dându-i expresie;

„In pacea mea tihnită 'n țintirim

Adânc m'au îngropat să nu mai gem,

Mi-au pus un giulgiu pe ochi — să nu te văd

Și 'n gură lut mi-au pus — să nu te chem.“

O adiere de Septemvrie din Cronos i-a împlinit această presimțire funestă. Ros de nemiloasa boală care a băgat în pământ pe Cârlova, Ștefan Petică, și Cerna, N. Milcu se stinge într'un sanator lângă Craiova d'abia în vârsta de 29 ani. De sigur sufletul lui în drumul spre viața eternă va fi întâmpinat de palidul stihuitor craiovean autorul „*Sensitivelor*“ nefericitul Traian Demetrescu.

Cărți.

Psihologia Temperamentului

de Dr. DIMITRIE TODORANU

Editura Institutului de Psihologie al Universității din Cluj.

Institutul de Psihologie Experimentală al Universității din Cluj, la conducerea căruia veghează distinsa personalitate științifică a D-lui Prof. F. Ștefănescu-Goangă, este un nobil laborator spiritual animat de avântul celor mai ideale preocupări ale pedagogiei moderne. Scriperea activității sale insufletește, elaborată în spiritul actualelor procedee experimentale, îmbrățișează nizuința neprețuită de-a risipi negura întunecului care zădărnicește cunoașterea reală a individualității umane. Rezultatele sale pozitive obținute până az prin studiul și cercetarea diferitelor aspecte ale vieții psihice alcătuiesc conținutul celor mai raționale directive educative. Ele orientează îndeletnicirea cercetărilor psihologice spre obiectivul înfăptuirilor prodigioase impuse de cerința nouilor orientări pedagogice.

Lucrarea cu titlul de mai sus face parte din seria publicațiilor editate de acest Institut, fiind alcătuită de către unul dintre cei mai destoinici și talentați fii, ce ilustrează meritul tinerei generații a acestui județ, Dl. Dr. Dimitrie Todoranu asist. univ. Valoarea ei excepțională se oglindește pe lângă competența științifică ce-o onorează — în faptul că îmbrățișează studiul unuia dintre cele mai însemnate — și mai puțin cercetate — aspecte ale individualității umane. Ea cuprinde — pe lângă expunerea și analiza celor mai însemnate teorii elaborate până acum asupra temperamentului rodui cercetărilor personale, întreprinse în cadrul Institutului. Rezultatul acestor cercetări — precum și procedeele raționale expuse în vederea determinării însușirilor de temperament, alcătuiesc un aport științific select, pus în slujba cunoașterii psihice.

Recomandându-o cu toată căldura colegilor — îmi satisfac cea mai plăcută îndatorire de conștiință.

A. Șara.

Noua ortografie a Academiei Române aranjată de G. I. CHELARU și CRIZANTE POPESCU

membri ai corpului didactic din Capitală, pe categorii gramaticale, pentru uzul școalelor primare și secundare.

La sfârșitul cărții este un glosar ortografic în care sunt trecute cuvintele ce prezintă dificultăți în scriere.

Semne de punctuațiune și semne ortografice în scrierea românească

de G. I. CHELARU și CRIZANTE POPESCU

studiu comparativ și aprofundat în care problema punctuațiunii este supusă unei cercetări foarte amănunțite și întinse. Regulile, formulate într'un stil ușor, pe înțelesul tuturor, sunt urmate de un bogat material de exemple luate din scriitorii români și străini.

Ambele lucrări, izvorite dintr'o experiență îndelungată și alcătuite într'o formă școlărească ușoară, sunt un prețios îndrumător pentru cei ce vor să scrie corect românește. Ele devin necesare pentru școlari fiindcă cele mai multe cărți de școală sunt tipărite înainte de modificarea ortografiei de Academia Română.

Nouă ortografie costă 20 lei exemplarul și se află în depozit la „Cartea Românească, București.

Semne de punctuațiune și semne ortografice costă 32 lei și a apărut în editura „Cartea Românească“, București.

Reviste -- ziare.

Azi, an. II, Nr. 3. Oct. Aduce colaborarea celor mai distinse condeie din generația care va da scriitorii de mâine ai României; Vladimir Streinu, Romulus Dianu, Camil Baltazar, Maria Banuș, Ion Th. Ilea, Alexandru Ceușianu, Cicerone Theodorescu, Zaharia Stancu, Paul Sterian, I. Valerian, Radu Băureanu, Dragoș Vrânceanu, Ion Pillat, Il. Voronca, Ernest Bernea și Mihail Cellarian.

Cronica foarte bogată și selectă, semnează: Tr. Herseni, Mircea Eliade, Octav Șuluțiu, Emil Cioran ș. a.

Flori de crâng. Oradea Oct. Nr. 14. Se prezintă sub o nouă formă, mai simpatică, mai serioasă. Proză și poezie multă. Remarcăm schița, „Anoimp lângă cimitir“ a dlui Neagu Rădulescu și poezia „Tot la vioară“ semnată de dl. Gelu Georgescu. Fiul județului nostru autorul dramei „Efraim“ d. Eugen Ceontea publică în continuare drama „Blestemul“. Articolele de greutate sunt semnate de dnii G. Bota, † Pompiliu Podgoreanu, Dr. Potcaș și V. M. Manu. Cronica: semnează d. Șt. Stănescu-Buzău, G. V. G. și Delamilcov. Observațiile uneori corosive, fac impresia unui chendism pățimaș. Recenzia revistelor e o obiectivitate reușită.

Hotarul. Arad. An. II. No. 5.

Dela Arad ne-a sosit grea și plină de miez revista „*Hotarul*“ editată de un mănunchi de cărturari cari și-au luat misiunea în serios acolo unde chiar și sub vitregia trecutului au țâșnit și s'au realizat atâtea năzuințe național-culturale.

(Despre „mișcarea literară în jurul „*Hotarului*“ și a altor reviste literare ardelenene vom vorbi în Nr. viitor).

În acest număr întâlnim numele tânărului poet Ion Th. Ilea și al domnilor: Al. Negură, Marcel Olinescu și Pompiliu Barbu. Ce defecte să-i găsești „*Hotarului*“ când asupra lui veghează talentul condeielor care-l iscălesc ?

Gând românesc. An. I. No. 5.

Colaborează : Ion Chinezu, Emil Giurgiuca, G. Bo'dea, Ovidiu Papadima (Literatura de ieri și scriitorii de mâine). Cronica : *externă* semnează *Caius Bardoși, sociologică; Traian Herseni, a bibliotecilor; V. Vătășianu* și pe cea *literară : Al. Dina.*

Țara Bârsei. An. V. No. 5. Brașov.

E prima revistă cu caracter regional și cu prestigiu între revistele literare din țară. Format aristocrat, pe lângă scrisul cult și îngrijit al d-lor : *A. Banciu, A. A. Mureșianu, N. Orghidan* și alții, revista are o selectă parte literară pe care o semnează *Ecat. Pitiș, Al. Ceușianu, Horia Petra-Petrescu și S. Tamba.*

Unirea română, Timișoara.

Ziar cotidian, prin înțelegere cu d. George Beuran învățător, a dat ospitalitate tuturor problemelor de ordin profesional cari pasionează tineretul învățătoresc. — În acest scop — aflăm din ultimul nr., *Unirea română* va pune la dispoziția inv. tineri, săptămânal 2 pagini cari vor forma tribuna „*Tineretului învățătoresc*“ care va fi condus de d. *G. Beuran.*

Axa. Apare bilunar. Desbate uneori cu demnitate probleme politice, economice și financiare. Partea artistică și literară, e uneori prea searbădă. (Nu e cazul ultimului număr.) Întâlnim cronici semnate de câteva elemente dirijante ale politiceii celui mai pur naționalism. (M. Polihroniade, I. I. Moța, Ion Victor-Vojen, V. Ionescu, V. Marin, Nic. Andrieș ș. a.) Energii tinere cari vor drumuri precise și sănătoase pentru România de mâine.

„*Țara noastră*“ sub iscăliturile d-lor Bucur Țincu și Alexandru Hodoș apără deseori (după cum se ivesc nefericite ocazii) drepturile noastre și cere conducătorilor să între în legalitate față de învățători.

Viața literară. An. VIII. Nr. 148 apare sub conducerea domnului I. Valeriu autorul volumului de poezii „*Caravanele tăcerii*“. Talente consacrate precum și altele tinere (cari sunt în drept să

primească ungerea) se întrec în eforturi în acest număr. D. Al. Dima în „*Puncte de program*“ ridică o problemă foarte interesantă. O să ne oprim în numărul viitor asupra gândurilor tinerilor scriitori cărora le este dat să facă unirea sufletească a Ardealului cu a celelalte provincii. În „*Progres și Cultură*“ va răspunde d-lui Dima, prietenul și colaboratorul nostru, dl. Al. Ceușianu.

— — —
Munca literară. Nr. 5. Aceleași năzuințe aproape ca și la V. L. Face impresia unei filiale a lui „Azi“. Intocmai ca la *Viața Românească* — *Adev. Literar.* Numai că e deosebire mare între biserițele de pe Săringar și „Azi“ ori „*Munca literară*“. Porniți la înfaptuirea domnilor scriitori cari nu sunteți înfeudați cenacelor vicioase. Regenerarea morală și spirituală n'o mai așteaptă țara să vină dela ministere ci dela idealismul împrăștiat cu generozitate așa cum faceți zi de zi. Domnule Georgescu, ați promis că o să dați ospitalitate de preferință începătorilor în coloanele revistei Dvs. Nu prea se vede că v'ați îndeplinit promisiunea, în acest număr (5).

La Revizoratul școlar se află imprimabilele necesare pentru bonurile de impozit.

Partea oficială.

Revizoratul școlar al Județului Mureș.

Nr. 3030—1933

Ordin circular

Către

Dir. șc. prim. de stat din județul Mureș.

Avem onoare a vă comunica în cele ce urmează ordinele de mai jos, spre știre și conformare.

1. În conform cu ord. On. Minist. No. 128098 — 933 pentru înlăturarea nemulțumirilor ce s'ar putea ivi cu privire la predarea religiei, sunteți rugați să comunicați preoților confesiunii minoritare numărul eievilor ce aparțin confesiunii respective. (Rev. școl. Nr. 1801—933).

2. Având în vedere dese greutăți ce am avut de întâmpinat cu ocaziunea ridicării salariilor dela Adm. Financiară, de cauza netrimiterii la timp de către toți învățătorii, a chitanțelor despre achitarea impozitelor către stat (global, agricol, etc.) cunoscând că ni s'a pus în vedere, ca salariile pe Oct. a. c. ni-se vor refuza în întregime a ni-se achita de Adm. Financ. invităm pe toți înv. de stat din jud. Mureș, că până cel mai târziu 6 Nov. să ni-se înainteze toate chitanțele despre achit. imp. către stat.

În legătură cu aceasta, pentru înlăturarea acestor dificultăți sunteți rugați, ca în Ianuarie 1934 când se vor face impunerile pentru anul financiar 1934, să dați declarație aparte pentru fiecare categorie de impozit, înain-

tându-ne imediat procesul verbal de impunere pe impozit global, celelalte păstrându-se de contribuabil.

3. On. Minister prin ord. No. 147499—1933 ne comunică, că Regia Autonomă a Poștelor, Telefoanelor și Telegrafelor, a reclamat, că sunt unii d-ni directori de școli primare cari întrebuințează plicuri, oficiale în corespondență personală și anunțuri de baluri, serbări etc. aplicând la corespondență sigiliul școlii. Pentru ca în viitor să nu se mai facă asemenea abuzuri, expunându-vă la neplăceri de a plăti taxa întreită și amenda de 300 lei, vi se atrage atențiunea, să întrebuințați corespondența oficială, numai pentru școală. (Rev. școl. Nr. 2919—933).

4. În conformitate cu ord. Serv. local de Inv. Cluj No. 32641—933 și în baza ord. No. 144219—933 al Ministerului Instrucțiunii avem onoare a vă comunica mai jos în copie deciziunea Nr. 191316—933 a Ministerului de Finanțe, relativ la publicarea licitațiilor pentru furnituri și lucrări de cel mult 300.000 Lei:

DECIZIUNE

Noi Ministru Secretar de Stat la Departamentul Finanțelor, având în vedere întârzierea produsă și cheltuielile ce fac instituțiile publice cu publicarea licitațiilor de mică importanță la cari nu sunt interesați decât furnizori și antreprenori din localitatea sau regiunea respectivă:

DECIDEM:

Art. I. Licitațiile pentru furnituri și lucrări de cel mult 300.000 lei valoarea la cari sunt interesați numai furnizori și antreprenori locali, pot fi publicate de instituțiile publice într'un ziar și Monitorul județului sau comunei respective în loc de Monitorul Oficial, cu condițiunea respectării întocmai a dispozițiunilor art. 94 și 100 L. C. P. în ce privește termenele libere de publicație și

și cu condițiunea nefracționării lucrărilor în scopul de a nu se mai face publicații în Monitorul Oficial.

Art. II. D-1 Director al O. C. L. este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a prezentei deciziuni care se va publica și în Monitorul Oficial. (Rev. școl. Nr. 2983—933)

5. În conformitate cu ord. Serv. Local de Inv. Cluj Nr. 31.990—1933 în baza ordinului No. 124.858—1933 al Ministerului Instrucțiunii avem onoare a vă aduce la cunoștință, că Oficiul Central de Licității cu adresa No. 164.642—933, ca răspuns la cererile ce i se fac de unele instituții de-a aviza asupra contracturilor prin bună învoială încuviințate de art. 89 din Legea Contabilității Publice, reamintește dispozițiunile din normele pentru ținerea licitațiilor publice din Monitorul Oficial No. 126—931 :

„Toate Ad-țiile publice cari vor face contractări de acest fel sunt obligate să comunice de urgență și O. C. L. **felul materialelor prețurile și cantitățile pentru cari s'a contractat**“.

Se vede că această dispozițiune este categorică : se contractează — și numai după aceea se comunică O. C. L. rezultatul.

Cum pe deoparte unele instituțiuni cer — fie aviz asupra rezultatului acestora — fie autorizarea în prealabil de a se trata prin bună învoială pentru cazuri cari intră în prevederile art. 89 L. C. P. și cari contractări nu sunt subordonate vreunui aviz sau autorizări a O. C. L. și cum pe altă parte comunicarea făcută de O. C. L. că s'a luat notă de rezultatul tratării în chestiune, s'a considerat adeseori drept un aviz, care atunci când nu s'a comunicat a fost așteptat și cerut din nou și deci s'a întârziat fără nici o justificare contractarea, avem onoare a vă preciza următoarele :

1. Pentru contractările prin bună învoială cari intră în prevederile art. 69 din Reg. O. C. L. nu se mai cere

O. C. L. și deci nici aștepta din partea sa vre-o autorizare în prealabil sau vreun aviz asupra rezultatelor acestor arătări prin bună învoială.

2. Rezultatele obținute se vor trimite la O. C. L. **numai după contractare** și anume comunicându-ni-se numai datele prevăzute în formularul de pe verso.

3. O. C. L. nu va mai face nici o comunicare asupra acestor tratări și deci instituțiile nu vor mai aștepta vreun răspuns la comunicările ce au făcut O. C. L.

4. O. C. L. își rezervă dreptul de a cere relațiuni ulterioare pentru identificarea calității materialelor pentru cari s'a contractat prin bună învoială.

5. Se atrage atențiunea în mod special și insistent asupra faptului că este cu totul interzis de a se fracționa valoarea angajamentelor prin contractări prin bună învoială — în scopul eludării ținererii de licitații publice — cunoscând că aceste fracționări se sancționează conform dispozițiilor din art. 91 L. C. P.

6. Pentru a nu se face confuzie se atrage atențiunea că toate tratările prin bună învoială ce se fac însă pe baza dispozițiilor art. 69 din Reg. O. C. L. se avizează în prealabil de O. C. L. : pentru acestea instituțiile publice sunt obligate a cere în prealabil avizul O. C. L.

Formular

de științe necesare Oficiului Central de Licitații asupra contractărilor prin bună învoială, cari depășesc valoarea de 10.000 Lei.

- 1) Care este obiectul lucrării pentru care s'a contractat?
- 2) Ce cantități?
- 3) Câți concurenți s'au invitat la tratare?
- 4) Câte oferte s'au primit?
- 5) Au fost invitați concurenții să supraoferteze în ședință?
6. S'au supraofertat?
- 7) Care este prețul la care s'a făcut adjudecarea pentru fiecare articol?

(Rev. școl. No. 2983—933).

7. În conformitate cu ord. On. Minist No. 152928—933, avem onoare a vă face cunoscut, că sub regimul actualei legi a învățământului primar, nemai făcându-se înaintări de învățători la gr. II. și I. nu veți mai înainta nici nouă și nici On. Minister cereri de aprobări de inspecții speciale pentru înaintare la gradele de mai sus, deoarece aceste cereri, vor rămâne fără răspuns. (Rev. școl. No. 2941—1933.)

8. În legătură cu învățătorii noi numiți în mod prov. pe anul școlar 1933—34 vă rugăm să le puneți în vedere, să-și procure fiecare dovadă dela comitetul școlar, cu data precisă a prezentării la post, **semnată de președinte și secretar**, pe care cu raport special, ni se va înainta imediat, deoarece în lipsa acestora, nu putem înainta pentru ordonanțare statele de diferență pe Octomvrie a. c iar înv. din această categorie, vor rămâne, fără salar ca și Dnii din anul trecut cari nu s'au conformat la timp acestor dispozițiuni din care cauză, nici până azi nu ne-au sosit mandatele de diferență pe Oct. 1932.

Cei cari au mai funcționat în învățământ cu salar dela Stat, vor face dovadă oficială, că li-s'au făcut reținerea de $\frac{1}{2}$ pentru Casa Pensiilor căci în caz contrar, aceasta li-se va face și de noi.

9. În urma deselor rapoarte cu privire la frecvența neregulată a elevilor, vă invităm a vă conforma art. 46, 47 și 48 din regulamentul legii învățământului primar înaintându-ni-se listele de amenzi în 3 exemplare însoțite de copia procesului verbal tot în 3 exempl.

10. În legătură cu punctul 4 din ord. nostru circ. Nr. 2476—933 vă atragem atențiunea, că nu este destul a se raporta numai că: 80% au urmat regulat. 20% n'au urmat regulat etc. ci să se arate într'un tabl. u, care este numărul copiilor înscriși, câți au urmat regulat, câți n'au urmat regulat etc. pe clase, de unde să se poată constata procentul, menționat într'o rubrică specială pentru fiecare clasă în parte.

11. Intrucât o serie de cereri pentru emiterea bonurilor de impozite asupra salariilor restante pe anul 1931 s'au transpus Ad-ției financeare, vă rugăm să aduceți la cunoștință inv. dela școala Dv. ca până la 1 Nov. a. c. toți acei cari nu și-au înaintat cererile pentru bonuri să ni-le înainteze. Imprimare se găsesc și la Rev. școlar.

Tg.-Mureș, la 18 Octomvrie 1933.

Revizor școlar :

GHEORGHE ȘUTEU

No. 2398—1933.

Circular.

Către

Dir. școlilor prim. conf. minorit. din județul Mureș.

În conformitate cu ord. Serv. local de Inv. Cluj Nr. 24475—933 avem onoare a Vă face cunoscut că Ministerul fiind informat că cu ocazia inspecțiilor făcute cu organele sale de control școlilor particulare a constatat că unele școli și azi folosesc harta României ediția Globus, interzisă cu ordinul Nr. 135.883—927 și modificat cu Nr. 18.668—1928, în care hartă localitățile nu sunt însemnate numai cu numirile oficiale.

În urma acestora Ministerului interzice întrebuințarea hărții de mai sus în școli.

În consecință, sunteți îndrumați a scoate din uz, aceste hărți, cunoscând că în caz contrar, școlile cari vor fi găsite că întrebuințează în urma acestui ordin hărțile de mai sus, vor fi aspru pedepsite.

Tg.-Mureș, 18 Octomvrie 1933.

Revizor școlar

GHEORGHE ȘUTEU

C I R C U L A R Ă

Aducem la cunoștința Dilor președinți ai cercurilor culturale, că repartizarea rămâne aceeaș din anul trecut, executându-se acelaș program.

Revizor școlar :

GHEORGHE ȘUTEU

Redacționale.

Articolele pentru revistă să fie scrise cât mai citeț (preferabil bătute la mașină) și pe o singură pagină.

Niciun articol să nu treacă în lungime peste cinci pagini de caet. Materialul pentru revistă nu se primește decât între 1 și 8 ale fiecărei luni.

Din cauza materialului prea mult sosit la redacție pentru acest număr, articolele domnilor Mircea Rotaru, Spiridon Dorneanu ș. a. au rămas să se publice în Nr. 3 al revistei noastre.

Reviste sosite la redacție:

Flori de crâng — Oradea
 Glasul Dâmboviței Târgoviște
 Țara Bârsei — — Brașov
 Hotarul — — — Arad
 Era nouă — — Sf. Gheorghe

**Revista apare sub conducerea
Comitetului Asociației Invățătorilor Români
din județul Mureș.**

Apare lunar, afară de Iulie și August

Redacția și Administrația: Târgu-Mureș Str. Coșălniceanu No. 3.

ABONAMENTUL ANUAL:

Pentru Invățători lei 60, pentru Comitetele Școlare și alții lei 100.

Schimbul de reviste se va trimite pe adresa Administrației.

Manuscrisele se vor adresa Redacției.
Cele nepublicate nu se vor înapoia.

Autorii, cari doresc să li se anunțe apariția publicațiilor, sunt rugați a trimite câte un exemplar Administrației revistei noastre.

On. abonați sunt rugați a ne comunica adresa exactă, precum și ori ce schimbare a adresei

Abonamentul se plătește înainte.
